

Konsekvensutredning landbruk

Detaljregulering for Tamok Fjellbygd

Plan-Id: 1933 - 256

Utarbeidet av Hemså ved Iris Hallen 30.04.16

Innholdsfortegnelse

1. Målsetningen med konsekvensutredningen	2
2. Kommunens vurdering	2
3. Landbruket i Balsfjord	3
4. Landbruket i Tamokdalen	5
5. Landbruket på Olsrud, gnr 43, bnr 23	5
5.1 Historikk	5
5.2 Arealbruk	6
5.3 Arealregnskap (dekar)	6
5.4 Landbruk og utmarksressurser	6
A. Skogbruk	6
B. Jordbruk	7
C. Andre ressurser	8
4. Effekter av tiltaket for landbruket	8
5. Konsekvenser av tiltaket for landbruket	9

1. Målsetningen med konsekvensutredningen

Vern av produktive landbruksarealer er et viktig mål for politikken som føres i Norge. De nasjonale målene er nedfelt i Stortingsmelding nr 29 Regional planlegging og arealpolitikk, og utdypet i rundskriv T-2/98B. Det presiseres at hensynet til jordvern skal veie tungt i alle areal- og ressursforvaltningssaker. Målet med denne politikken er å legge opp til en langsiktig ressursforvaltning som sikrer viktige landbruksarealer for fremtidig produksjon av mat og trevirke.

2. Kommunens vurdering

I kommuneplanens arealdel er området satt av til "område for vintersportssted". Bakgrunnen for dette er at Tamokdalen er et svært næringssvakt område der det ikke er alternative arbeidsplasser til landbruk, forsvar og offentlig tjenesteyting. Forsvarets sivile arbeidsplasser er redusert de seneste årene. Lokale aktører har tatt initiativ til å utvikle attraktive reiselivsprodukter basert på dalens naturlige fortrinn. De ønsker å bygge opp lokal næringsvirksomhet basert på vinterturisme og vintersportsaktivitet.

For å medvirke til en positiv utvikling også i denne delen av kommunen, er det satt av flere områder til reiselivsanlegg med alpine skisportsanlegg og /eller andre naturopplevelser, samt områder for bygging av fritidsboliger.

Angjeldende planområde er et av disse områdene, som samlet vil kunne bli et større senter for reiseliv og vinterturisme. Dersom tiltaket ikke realiseres vil negative konsekvenser for naturen og primærnæringene heller ikke oppstå. For samfunnsutviklingen vil imidlertid følgen kunne bli at kommunen da ikke får benytte seg av vekst- og utviklingspotensialet som kan ligge i etableringen av et reiselivs- og vinterturismeplanlegg i et svært næringssvakt område som Tamokdalen. Over tid vil dette kunne få negative følger for bosettingen i dalen.

Kommunen oppsummerer med at det er påvist negative konsekvenser spesielt for skogbruk og reindrift, men også ved at dyrka/dyrkbar mark blir berørt. Landskapets særpreg kan ivaretas blant annet gjennom byggeskikk. Dyrka mark kan ivaretas i reguleringsplanen. Kommunen forutsetter at prosjektgitte ROS-forhold klareres ved reguleringen.

På tross av negativ innvirkning på reindrift og skogbruk vurderer kommunen arealbruken samlet sett å gi større positive enn negative konsekvenser for miljø og samfunn i kommunen.

3. Landbruket i Balsfjord

I 2014 utarbeidet Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning notatet "Verdiskapningen og sysselsettingen av landbruket i Troms". Hensikten med notatet var å vise hvor stor verdiskapning og sysselsetting jordbruket i Troms står for, og derigjennom næringens betydning i fylket.

De samlede produksjonsinntektene for de vel 1 000 gårdsbrukene i Troms er for

2013 beregnet til å være på nesten 800 mill. kr. Av dette utgjør tilskudd 380 mill. kr.

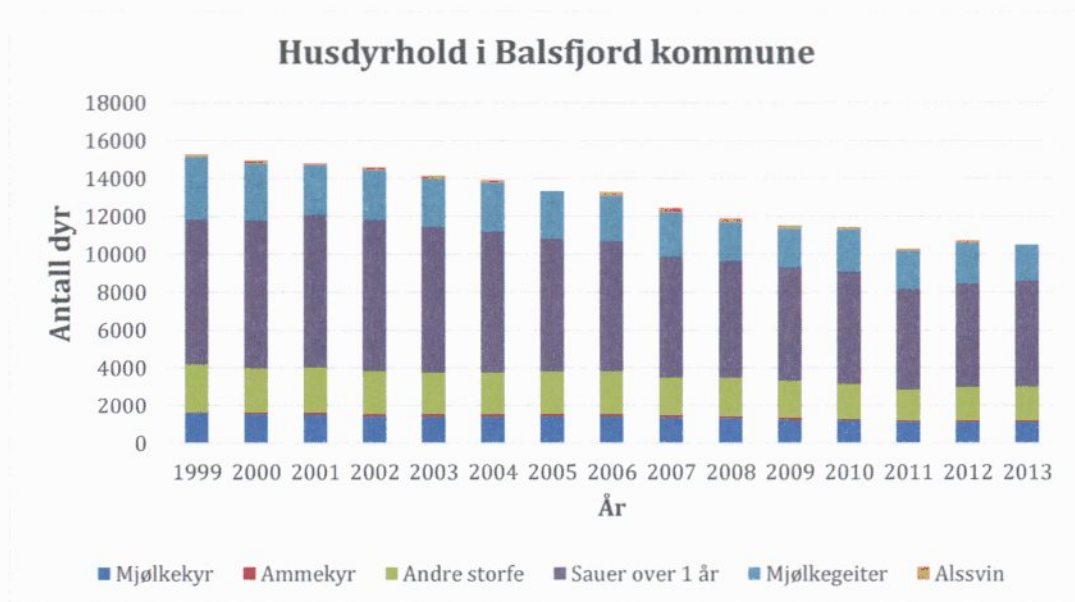
Verdiskapning er definert som produksjonsinntekter inklusive tilskudd, minus alle kostnader bortsett fra leid hjelp og jordleie. Verdiskapningen av jordbruket i Troms for 2013 var nesten 320 millioner kroner. Balsfjord er den klart største jordbrukskommunen i Troms og også størst i hele Nord- Norge med en verdiskapning på 61 millioner kroner. Av de 1140 årsverkene tilknyttet jordbruket i Troms, er 230 i Balsfjord.

Melkeproduksjonen gir den største verdiskapningen av driftsformene i Troms. Totalt står den for en verdiskapning på 150 millioner kroner og sysselsetting for 470 årsverk. Balsfjord er den største mjølkeproduksjonskommunen i Troms med en verdiskapning på 38 millioner kroner.

Balsfjord er også den største geitkommunen i Troms med en verdiskapning på vel 9 millioner kroner og den største sauekommunen med en verdiskapning på 12 millioner kroner.

Totalt sett er Balsfjord den beste tromsommunen på verdiskapning av jordbruket pr innbygger. Denne er på 11000 kroner.

Jordbrukets betydning for verdiskapning og sysselsetting i Troms har blitt redusert over tid. Sysselsetting, antall husdyr og antall dekar jordbruksareal i drift har blitt redusert de siste årene.

Gjennomsnittsbruket har blitt større etter hvert, og det brukes stadig mer teknisk utstyr. Saueholdet er den eneste av husdyrproduksjonene som har økt verdiskapningen over tid, selv om antall sauer har gått noe ned. Geiteholdet har hatt en negativ utvikling, det samme har melkeproduksjon på ku der både verdiskapning og sysselsetting har gått ned.

Det er lauvskog på 90 prosent av det produktive skogarealet i Troms. For tiden hugges det svært lite tømmer og massevirke i fylket. Mesteparten av det som hugges av trær i

Troms går til vedproduksjon. I tillegg hugges det en del skog som går til brenselflis.

Statistisk sentralbyrå har på grunnlag av spørreundersøkelser beregnet vedproduksjonen i Troms til å være på om lag 110 000 kubikkmeter. Fylkesmannen i Troms har samlet inn opplysninger om vedhogsten fra de ulike kommunene i fylket og kommet til en samlet hogst på 160 000 kubikkmeter. Avhengig av hvor stor vedproduksjonen er, vil verdiskapingen for skogen i Troms være i størrelsesorden 50 til 80 mill. kr. Sysselsettingen i skogbruket er fra 280 til 400 årsverk.

4. Landbruket i Tamokdalen

Det er ikke aktive gårdsbruk innenfor planområdet. Nærmeste bruk i drift ligger ca. 200 meter unna (luftlinje) Tamokelva går mellom planområdet og gårdsbruket. Det er tre aktive bruk i denne delen av Tamokdalen opp mot grensa til Målselv kommune. Drift i området er melkeproduksjon og kjøttproduksjon på storfe, melkeproduksjon geit og fôrproduksjon for salg. Behovet for jord vurderes som relativt stort i området. Mesteparten av arealene i området er i drift i dag.

5. Landbruket på Olsrud, gnr 43, bnr 23

5.1 Historikk

Eiendommen ble ervervet rundt 1865 av Ole Jakobsen fra Gudbrandsdalen, tippoldefar til dagens grunneier. Området ble brukt som skogressurs, bær, beite, fiske- og jaktområde. Det første huset som ble bygd, sto nær skytebanen i planområdet.

Furu ble hugget til hustømmer og bjørk til brensel. Det var vassag i Sagelva (utenfor planområdet) og har vært brent en del tjæremiler i planområdet. Rester av disse kan fremdeles finnes.

Det ble dyrket opp vel 30 dekar totalt på de flate områdene nær Tamokelva. Disse områdene er flomutsatt.

5.2 Arealbruk

5.3 Arealregnskap (dekar)

Type areal	Eiendom 43/23	Planområdet	Ikke berørt av regulering
Fulldyrka	30,9	12,4	18,5
Innmarksbeite	11,5	8,9	2,6
Skog, middels bonitet	2326,5	478,1	1848,4
Skog, lav bonitet	632,0	183,8	448,2
Uproduktiv skog	794,1	404,4	389,7
Myr	131,2	50,7	80,5
Jorddekket fastmark	128,2	0	128,2
Skrinn fastmark	635,5	95	540,5
Bebygdt/samf/vann	30,6	20,2	10,4
Ikke klassifisert	0,1	0	0,1
Sum eiendom 43/23	4720,6	1253,5	3467,1
Andre eiendommer		60,2	
Sum hele planområdet		1313,7	

Det resterende arealet som reguleres omfatter eksisterende skoletomt ved fylkesveg 87, ny avkjørsel, sikttrianter og eksisterende adkomstveg.

5.4 Landbruk og utmarksressurser

A. Skogbruk

Skogen i området består av hovedsakelig bjørk og furu på middels til svak bonitet. Den er relativt tungdrevet på grunn av delvis bratt terreng, stort innslag av myr og bæresvak, vassjuk og siltholdig mark.

Det er bedrevet moderne skogbruk med lukkede hogstformer og er plantet noe gran, furu og lerk. De første granplantene ble plantet tidlig på 60-tallet, resten på 80- og 90-tallet.

Skogsveien opp til Melkerskardet ble bygd i flere etapper over en tiårsperiode og slutført for ti år siden. Denne går gjennom planområdet og er knyttet sammen med veien til idrettsanlegget.

Formålet med veien var først og fremst skogbruk. Før den ble etablert var adkomsten opp lia strevsom på grunn av myrlendt, ulendt og bratt terreng med høyt gress, turt og bregner. Veien har åpnet området ikke bare for skogsdrift, men også friluftsliv. Skogsveien har gitt turister lettere tilgang til planområdet og de bakenforliggende fjellområdene.

Reindriften har også vært en flittig bruker av veien, i og med at den gjør det mulig å kjøre med firehjuls motorsykkel og snøskuter opp i Melkerskaret bak planområdet. De bruker også deler av veien i forbindelse med driving av større reinflokker vår og høst. Før veien ble bygd, dro de med firehjuls motorsykler fra Sæter, en relativt tøff trasé, som kun unntaksvis har blitt brukt i forbindelse med reinslakting i svært begrenset skala.

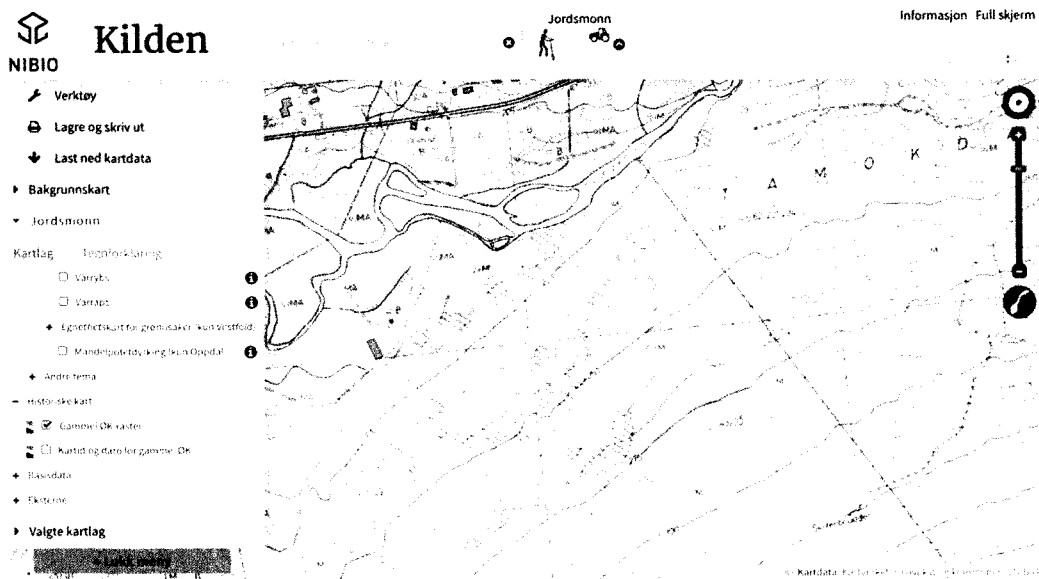
I forbindelse med konsekvensutredningen for området i kommuneplanens arealdel er det sagt at skogsbilveiene må ivaretas og ikke stenges. Området er viktig for skogbruket, så utbygging bør ikke hindre fremtidig skogbruk. Tiltaket vil forringe skogbruksaktiviteten i området.

B. Jordbruk

Det har vært husdyrhold på Olsrud, men denne virksomheten ble avsluttet på 60-tallet. Ingen av driftsbygningene er intakt. 80 prosent av de dyrkede arealene på nordsiden av elva blir høstet. De flomutsatte dyrka arealene på sørsiden, i planområdet, høstes ikke.

Innenfor planområdet er det registrert 12,4 dekar fulldyrket areal og 8,9 dekar innmarksbeite som ikke har vært i bruk på mange år. Det fulldyrka arealet kan ikke driftes på en økonomisk eller miljømessige bærekraftig måte pga lange kjøreavstander og flomutvasking av gjødsel.

I følge <http://kilden.skogoglandskap.no> er det et ca tilsvarende stort dyrkbart areal i den øvre delen av planområdet:

Opprinnelig var forslaget å sette av et betydelig større areal på begge sider av fylkesvegen for å bygge opp et vintersportssted i området. Under utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel ble området redusert til det som var satt av på sørsiden av fylkesvegen. I dette området ble 10 prosent av arealet vurdert som dyrkbart.

Skogen i området er hovedsakelig lauvskog av middels og lav bonitet (med litt innslag av plantet barskog), så det antas at området har middels beitearealer. Landbruksforvaltningen kjenner ikke til at det er gjennomført beitekartlegging.

Tiltaket medfører at noe dyrka og dyrkbar jord blir nedbygd. Adkomsten til bakenforliggende arealer må sikres i reguleringsplanarbeidet. Tiltaket vurderes å få en konsekvens for landbruket. Det bør også være rekkefølgebestemmelser slik at dyrkamarka eventuelt bygges ned til slutt.

C. Andre ressurser

Midt i lia er det en skiferforekomst av brukbar kvalitet, men ikke kommersielt drivverdig. Det har vært tatt ut relativt små mengder skifer, nærmest bare til husbruk. Skogsveien går gjennom bruddet.

De øvre delene av planområdet består av lyngrabber, med en del blåbær og tyttebær, og små forekomster av molter rundt myrene. Tamokelva var opprinnelig fiskerik, men i dag er det svært lite fisk i denne delen av vassdraget, sannsynligvis på grunn av mink.

Fiske i Tamokelva, bærplukking og småviltjakt har blitt utøvet av grunneier. Skikken har vært å holde seg på egen eiendom i forbindelse med slik aktivitet så det har ikke vært andre brukere av utmarka.

4. Effekter av tiltaket for landbruket

Skogsdriften innenfor planområdet skal i størst mulig grad driftes som tidligere. Barskog vil likevel i stor grad bli bevart for å opprettholde landskaps- og naturkvaliteter for området. Etablerte skogsbilveier skal opprettholdes og vil vinterstid inngå som

snødekte nedfarter og traseer. Omfanget av skogsdriften er uansett liten med utnyttbar gjennomsnittlig tilvekst på ca. 0,1 fm³ pr daa (jfr. tall fra skogtakst dat. 23.01.02) I dette tilfellet ca. 66,19 fm³ for det produktive arealet i planområdet lauvskog for brensel eller industrielt virke. Verdi pr. dagens dato til grunneier minus kostnader for uttak pr fm³ anslås til ca. kr 50,- pr fm³. Det vil si en verdi på ca kr. 3309,5 pr år. (Ref. Priser Allskog har operert med på lignede drifter i Tamokdalen vinteren 2015 - 2016.)

Jordbruksdriften innenfor planområdet ble avviklet i 2000. Arealet for forproduksjon utgjør bare 12,4 daa med relativ lav produksjon og kvalitet pga at arealet ofte er utsatt for vårfloam som drenerer bort gjødslingen. Avkastningen utgjør grovfor for et storfe, men kostnadene for drift av dette arealet er ikke økonomisk forsvarlig. Det er derfor ikke ventet at arealet vil kunne tas i bruk innenfor dagens og framtidens driftsformer.

Beite er en aktivitet som delvis kan forenes med drift av alpinanlegg. Nedfarter som er ryddet for skog vokser raskt igjen og planlagt og styrt beite for geit kan være en god løsning for å holde vegetasjonen nede. Samarbeid med bruk som driver med geit kan derfor være gunstig.

Ivaretagelse av verdifulle landskap er en viktig oppgave for landbruket. Rydding av traseer og bygging av hyttefelt vil påvirke uttrykket. Utbyggingen skal imidlertid skje på en mest mulig skånsom og miljøvennlig måte der mest mulig av naturlig landskap og natur bevares.

5. Konsekvenser av tiltaket for landbruket

Det meste av skogsdriften vil kunne fortsette parallelt med utbyggingen av området. Skogdrift kun innenfor planområdet gir et marginalt økonomisk bidrag og må sees på noe som kommer i tillegg til arealer for større virkeuttak.

Dyrka arealer har ikke vært drevet på over 15 år, er delvis flomutsatt og er ikke økonomisk forsvarlig gitt dagens driftsformer. Balsfjord kommune prioriterer å opprettholde landbruk i områder som har bedre og sammenhengende arealtilgang og der man har flere bruk slik at skalafortrinn i landbruket i kommunen kan komme til sin rett. Beite kan delvis forenes med drift av alpinanlegg. Samarbeid med bruk som driver med geit kan være aktuelt for planlagt og styrt nedbeiting av løypetraseene.

Tiltaket i planområdet vil ha marginal innvirkning på skog- og landbruk på eiendommen og heller ikke for øvrig landbruk i Tamokdalen eller kommunen som helhet.

Konsekvens av tiltaket for landbruk				
Stor negativ	Middels negativ	Lite/Intet	Middels positiv	Stor positiv
X				